

A.B.L.L.O.

Aktiekomitee tot Beveiliging van het Leefmilieu op de Linker-Oever
Maatschappelijke zetel : Het Centrum, Grote Markt 40, 2700 Sint-Niklaas.

Nota ter illustratie van de
klasseringsaanvraag van de kreek
Grote Geule te Kioldrecht

april, 1972.

A.B.L.L.O.

Aktiecomitee tot Beveiliging van het Leefmilieu op de Linker-Oever
Maatschappelijke zetel: Het Centrum, Grote Markt 40, 2700 Sint-Niklaas.

Nota ter illustratie van de
klasseringsaanvraag van de kreek
Grote Geule te Kieldrecht

april, 1972.

Aktiekomite tot Beveiliging van
het Leefmilieu op de Linkeroever Waasland
A.B.L.L.O.

Koninklijke Vereniging voor
Natuur- en Stedschoon (v.z.w.)

"Het Centrum"
Markt
Sint-Niklaas

Koningin Astridplein 24
Antwerpen

Nota ter illustratie van de klasseringsaanvraag
van de kreek " Grote Geule " te Kieldrecht

---

februari 1972

Ter verantwoording

In het begin van 1971 deden in het Waasland hardnekkige geruchten de ronde dat de kreek, genaamd Grote Geule, te Kieldrecht zou worden opgeofferd aan de industrialisatie van de Linker-Oever.

Op 20 april 1971 heeft de heer Adj.-Kabinetschef van de Minister van Openbare Werken verklaard dat de kreek van Kieldrecht zou bewaard blijven in haar huidige toestand; naderhand werd deze belofte schriftelijk bevestigd nl. in een schrijven van 22.10.71 . (bijlage 1)

Dit gesprek had echter wel duidelijk gemaakt dat een actie om dit gebied te beschermen en te valoriseren uiterst nuttig zou zijn.

Deze nota is het resultaat van het onderzoek.

Door het uitgroeien van de haven van Antwerpen, die zich met een kolossale expansiezucht naar het Waasland uitstrekt, zijn er de laatste tijd heel wat milieuproblemen opgedoken. En ondertussen stellen ekologen, landschapsarchitecten en natuurkenners eveneens vast dat de industrie in deze streek 'omwille van het algemeen belang' de absolute voorrang krijgt.

Zonder afbreuk te willen doen aan het werk van industriële planologen en economen menen wij echter door onze aandacht voor de oorspronkelijke natuur en het landschap, die in deze omgeving nog te vinden zijn, bij te kunnen dragen tot de welstand en het welzijn van de bevolking.

Zo kan het landschap rondom de kreek van Kieldrecht als iets unieks ervaren worden. Het is een oase van rust en stilte.

Met haar eenvoudige omgeving en de nabijheid van een typisch Vlaamse dorpsgemeenschap vormt de kreek van Kieldrecht een contrast met de eentonige , artificiële, door de mens geurbaniseerde wereld.

De moderne natuurbescherming stelt zich niet meer op het standpunt dat elke vorm van menselijke invloed moet uitgesloten worden.

Onze natuurgebieden hebben integendeel een schrijnende behoefte aan beheersmaatregelen. Zonder degelijk uitgewerkt beheersplan en een infrastructuurplan is het onmogelijk die gebieden werkelijk te handhaven of te valoriseren.

Dit tekort is, samen met het gemis aan wetgeving, de oorzaak van speculaties en vernielingen bij de verkavelingen en onteigeningen.

Ook het gebrek aan coördinatie bij de uitbouw van recreatiegebieden is zeer sprekend.

Een goed beheersplan ondersteunt niet enkel de juiste waardebeoordeling of klassering van een natuurgebied. De uiteindelijke bestemming en sociale functie die eraan verleend zullen worden, kunnen het bovendien op de best mogelijke wijze in stand houden.

I Situering en historiek van de kreek - (kaart 1)

De Grote Geule ligt ten zuid-westen van het dorpscentrum van Kieldrecht , ten westen van de baan Sint-Niklaas - Kieldrecht. Zij maakt deel uit van het krekensysteem van Noord-Oost-Vlaanderen en Zuid-West Holland. (zie : bijgevoegde kaart) Dit boeiend landschap is ontstaan door herhaalde mariene transgressies , waarbij het terugtrekkend zeewater op dieper gelegen gronden aanleiding gaf tot vorming van een krekengebied.

De gemeente Kieldrecht bestaat sinds het jaar 1200. Zij is gelegen op een brede landrug die uit de zandstreek komt over de gemeente De Klinge in N.O. richting. Voor het jaar 1200 was dit gebied nog zee. De zee heeft zich langzaam teruggetrokken en een vruchtbare poldergrond achter gelaten. In het begin overstroemde deze regelmatig, bij een " wantij " van het water. Daarom bouwde men dijken. Kieldrecht werd aldus van een gemeente die van de visvangst leefde , een landbouwgemeente. De laatste belangrijke overstroming waardoor de gemeente Kieldrecht geteisterd werd , dateert van het jaar 1846. In 1953 is gans de Hedwigpolder nogmaals overstroomd. Als gevolg van de herhaalde overstromingen ontstond " De Geule " (1)

De Geule ontspringt als kleine gracht te Kemzeke, loopt over de gemeente De Klinge naar de gemeente Meerdonk en komt zo, langs het westen, met een grote verbreding de gemeente Kieldrecht binnen. Zij loopt ongeveer tot het centrum, draait dan rechts en verlaat de gemeente Kieldrecht in het zuiden om zo langs de gemeente Verrebroek naar de gemeente Kallo te lopen. Daar wordt ze opgenomen in de Melkader en stroomt zo in de Schelde, tussen Fort Parel en Fort Sint-Marie. (1)

De oppervlakte van de Grote Geule te Kieldrecht bedraagt 215.982 m². De diepte van de Grote Geule is op sommige plaatsen 2m , op andere kan men er gemakkelijk doorwaden. De Geule te Kieldrecht is ongeveer driemaal zo breed als te Meerdonk. Die verbreding heeft het water de naam gegeven van " Grote Geule ". Opeens versmalt de Geule, ze stroomt onder de baan Kieldrecht - Verrebroek en een weinig verder is er een tweede verbreding: " De Kleine Weel ". Onmiddellijk ten zuiden van deze laatste en ermee verbonden door een watergang is er een derde deel nl. de " Grote Weel ". De kleine Weel is in het midden 5 tot 6 m. diep. (1)

Tot de tweede wereldoorlog nam de kreek een voorname plaats in op het gebied van vervoer van bieten naar de suikerfabriek van Kallo. De platte scheepjes met zeer geringe diepgang werden door veel landbouwers nog gebruikt tijdens het bietenseizoen van 1961 , toen ook nog vele velden tengevolge van overvloedige regens blank stonden. Als gevolg van de laatste wereldoorlog liggen in de kreek nog honderden obussen en kardoesen. Om reden van het gevaar dat deze opleverden heeft men de uitbaggering stopgezet. (1)

Door de ontstaanswijze van de krekken en de hieropvolgende natuurlijke evolutie ontstond grote verscheidenheid aan types : totaal verlandende krekken en krekken met zeer veel open water, zeer zoute krekken en bijna zoete krekken. Door menselijke beïnvloeding werd de diversiteit verder in de hand gewerkt : gebruik van water voor het roten van vlas, min of meer intensieve beweiding van de oevers, maaien van het riet in de verlandingszone, weghalen van houtopslag, jacht en visvangst.

Gezien deze grote diversiteit neemt iedere kreek haar eigen plaats in, hoewel een groot aantal met elkaar in verbinding staan.

Het volgende hoofdstuk bewijst dat, op gebied van fauna en flora, zowel brakwaterelementen als euryhalieene soorten zoetwatervormen aanwezig zijn.

Kenmerkend voor de omgeving van de Grote Geule is de afwezigheid van zware boommassieven, wat in feite het oorspronkelijke karakter van het landschap beklemtoont. De rust die uitgaat van deze omgeving, oefent een grote aantrekkingskracht uit en bevordert de aanwezigheid van water- en oevervogels. Niet ten onrechte kan hier gesproken worden van een landschappelijke reliek, die omwille van haar ontstaansvormen en de eruitvloeiende biotopen voor fauna en flora een nadere diepgaande studie en inventarisatie vereist.

Alhoewel de kreek van Kieldracht een beperkt gebied omvat, toch is ze uiterst belangrijk, zowel in natuurlijk als in recreatief opzicht.

Ze heeft als roeping een passief recreatiegebied voor de wandelaar en voor de hengelaar te worden.

Hetgeen echter inhoudt dat de schuilhokjes zo snel mogelijk dienen te verdwijnen.

Om dit gebied toegankelijk te maken voor de wandelaar kan gedacht worden aan het traceren van een pad in de omgeving van het water.

Het kan een instructief wandelpad worden met beschrijving van het ontstaan van de kreek, de bezienswaardigheden op gebied van fauna en flora en met de voorziening in rust- en zitgelegenheden in sober en natuurlijk materiaal op aantrekkelijke uitzichtspunten.

De strakheid van de afwateringsgeulen en dijken kan in de directe omgeving door een deskundige aanplanting onopvallend gemaakt worden.

De dijken bieden eveneens de mogelijkheid om vanuit de kreek bepaalde perspectieven nog meer te aksentueren, en de omgeving visueel te vergroten.

Samen met het al te klein wetenschappelijk reservaat " De Putten " is het onze grote zorg de kreek beveiligd te zien, evenals de omliggende polders.(1)

(1) Natuureservaat "DePutten"

Privaat reservaat beheerd door de vereniging " De Belgische Natuur- en Vogelreservaten " Gemeente Kieldrecht : Nieuw Arenberg

Het reservaat omvat een typische polderweide (10 ha) van de beneden Schelde. Het Noordwestelijk deel ervan staat gedurende het grootste deel van het jaar blank. Een brakwatervegetatie, waarin zeebies domineert herbergt tal van vogelsoorten.

De relatie tussen De Putten en de Grote Geule op gebied van avi-fauna is van groot belang.

Landschappelijk gezien wordt het gebied van de Grote Geule in zijn huidige vorm fel bedreigd. Als voornaamste bedreigingen noemen we :

- de waterhuishouding van het gebied

Kieldrecht en Nieuw-Namen lozen hun afvalwater rechtstreeks in de Grote Geule. Meerdere poldergebieden in Nederland en België hebben de Grote Geule als centrale afwateringsloop. (verontreiniging door chemische bestrijdingsmiddelen met als voornaamste vertegenwoordigers de herbiciden ... om onkruiden te vernietigen, en de insecticiden... om insecten te verdelgen / een sterke verhoging van de zoutconcentratie als gevolg van een enorm gebruik van kunstmeststoffen hetgeen een storing van het biologisch evenwicht tussen de watervegetatie en de vissoorten impliceert.)

- de industriële uitbreiding in de Scheldepolders , waarbij de Grote Geule eventueel als afvalreservoir zou fungeren

In de toekomst zal de verontreiniging uit oorzaak van de luchtverontreiniging sterk toenemen door de nabijheid, op minder dan 1 km., van een reuzegroot industrieterrein. Verder valt veel te vrezen van de nabijheid van het Baalhoekkanaal en van de dokken. Immers, het water komt van Baalhoek en als er geen gepaste voorzorgsmaatregelen getroffen worden bij de bouw van de sluizen, zal het zilte water binnenstromen, hetgeen de verzilting van het grondwater en onrechtstreeks van de kreek zal veroorzaken.

In Melle bij Gent is nu al de verzilting voelbaar door de vergroting van het kanaal Gent-Terneuzen en de nieuwe sluis te Terneuzen. Het tegengaan van deze beide versturende invloeden dient aan de oorsprong te gebeuren.

- de opkomende recreatiedruk (plan om het totale kreekgebied in een recreatiegebied om te vormen)

De Grote Geule als enig natuurgebied, dient zo vlug mogelijk in beheer genomen te worden wil het niet in de eerstvolgende jaren als een totaal verloren landschap evolueren ; het zoveelste in de reeks .....

Situering van de kreek vanuit biologisch standpunt

Door de ontstaanswijze van de krekken (zie dierkundige bespreking), de natuurlijke evolutie ervan en de menselijke beïnvloeding ontstond, binnen het krekkencomplex van N.O.Vlaanderen, een zeer grote verscheidenheid aan types. Binnen dit complex treft men zeer zoute en bijna geheel zoete krekken aan, krekken die bijna geheel verland zijn of grote oppervlakten open water bezitten, krekken met een volledig ongestoorde verlandingszone en andere, waar door beweiding en exploitatie de verlandingszone bijna geheel ontbreekt. Niettegenstaande een groot aantal van de krekken met elkaar in verbinding staan, nemen velen een eigen plaats in.

Huidige situatie van de kreek te Kieldrecht

a. Botanische bespreking :

Twee grote types van oevervegetatie dienen onderscheiden te worden : het type met een ongestoorde verlandingszone en het type, waar de ontwikkeling van deze zone door beweiding verhinderd wordt.

De verlanding gebeurt op twee wijzen : in het gedeelte, dichtst bij de weg begint de verlanding met een associatie van kleine lisdodde (*Typhetum augustifoliae*) gevolgd door een mattenbies-riet associatie (*Scirpo-Phragmitetum*). Op plaatsen waar vroeger gestort werd komt deze laatste associatie geruderaliseerd voor met o.a. grote brandnetel (*Urtica dioica*).

Elders begint de verlanding onmiddellijk met mattenbies-riet associatie. Op plaatsen waar runderbeweiding het ontstaan van een verlandingszone tegen gaat, komen lage kruidenrijke plantenassociaties voor, behorende tot het zilverschoon verbond (*Agropyro-Rumicion crispi*).

Het zijn kontakt- en storingsgemeenschappen.

b. Dierkundige bespreking :

De kreek Grote Geule te Kieldrecht werd bezocht op 12.6.67.

Dus, een tamelijk recent bezoek.

Het water is zeer bevuild door het storten van huisvuil.

Daardoor kunnen er bepaalde diersoorten verdwijnen, die bijzonder houden van zuurstofrijk water. Positief is wel dat de kreek in verbinding staat met andere krekken en zo een rechtstreekse ader is met de Schelde.

Dus is er wel een regelmatige verversing van het water.

Aangezien het Scheldewater een hoog chloorgehalte bezit is er wel een vernietiging van de overtollige plantengroei. Soms wordt dit ook vrijwillig gebruikt. Niet alleen lijdt de flora hieronder, ook de fauna wordt gedeeltelijk vernietigd. Gelukkig is na enkele maanden het biologisch evenwicht bijna geheel hersteld. (De Ridder 1956). Maximaal chloorgehalte : in de zomer en anderhalf uur na het

hoogste waterpeil; dus bij overgang naar ebbe.

Minimaal chloorgehalte: in de winter en bij laagwaterpeil.

In de Schelde is er een sterke vervuiling, te wijten aan te veel stikstof.

Oorzaak hiervan is het anorganisch gif, detergents en petroleum.

Bespreking der verschillende diersoorten.

ANNELIDA : *Helobdella stagnalis* L. (4)
Hemiclepsis marginata O.F.Müller (4)
Annelida vragen algemeen een rijke vegetatie en veel zuurstof.
Is dat de reden misschien, dat er hier zo weinig soorten voorkomen ?
(te grote vervuiling)
Hemiclepsis marginata O.F.Müller is een bloedzuiger.
Hij valt vissen aan en leeft in de middenste laag van het water.
Hij verschuilt zich tussen oeverplanten en tussen dieper gelegen
waterplanten, bv. witte waterlelies, fonteinkruid, riet en bies.

MOLUSCA : *Potamopyrgus jenkinsi* Smith (2)
Eithyma leachii Sheppard (6)
Physa fontinalis L. (4)
Physa acuta Draparnaud (3)
Anisus planorbis L. (3)
Anisus laevis Alder (4)
Anisus vortex L. (4)
Limnea orata Draparnaud (3)
Het grootste gedeelte der beschreven dieren behoort tot de soort
Limnaea en *Anisus*. Ze zijn waarschijnlijk euryhalien.
Dit is nooit expliciet geformuleerd in de algemene werken of de
werken die zich met determinatie bezighielden.
Uitzonderlijk is het werk van Jansen en De Vogel in dit verband.
Physa fontinalis L. : komt alleen voor in zoet water.
Physa acuta Draparnaud : deze soort verdraagt reeds een hoger chloor-
gehalte.

BRANCHIPODA : *Alona rectangula* G.O.Sars (3)
Ceriodaphnia pulchella Sars (3)
Graptoleberis testudinaria Fisher (4)
Pleuroxus auuncus Fisher (3)
Scapholeberis micronata O.F.Müller (4)
Chydorus sphaericus O.F.Müller (3)
Sinocephalus vetulus O.F.Müller (3)
De schaaldierfauna is hier sterk gelijkend op deze van Neder-
landse zilte krekten.
De Vos (1939) maakte een synthese van de fauna in kuststreek en
benthos, over krekten langs het Ysselmeer.
De studie kan voor 80 % toegepast worden op de Belgische krekten.
Entomastraca : Cladocera : Algemeen zijn er meer Daphniden dan
Chydoriden: 20/10. Dit geldt vooral voor brakke waters.
Daphnida :
Ceriodaphnia pulchella Sars is best vertegenwoordigd
Ook *Scapholeberis micronata* O.F.Müller is goed vertegenwoordigd.
Vooral in tamelijk zoete waters is deze diersoort goed aanwezig.
Alona rectangula G.O.Sars is een dikwijls voorkomend.
Het is een semi-periphytonische soort. Overal voorkomend is
Chydorus sphaericus. De andere Chydorida zijn ook goede vertegen-
woordigers van de zoetwaterbiotopen.

OSTRACODA : *Candona candida* O.F.Müller (3)
Cypria ophthalmica Jurina (3)
Allebei zijn het alomtegenwoordige soorten, ofwel van stenohaliene
waters ofwel van zoete waters.

COPEPODA : Cyclopoïda: *Acanthocyclops robustus* G.O.Sars (3)
Cyclops vicinus Ulianine (3)
Eurycyclops serrulatus Fisher (3)
Megacyclops viridis Jurine (3)
Mesocyclops lenckarti Claus (3)
Thermocyclops Crassus Fisher (4)
Harpacticoïda: *Canthocamptus staphylinus* Jurine (3)
 Het is een eerder aloptegenwoordige soort.
 Het dier blijft eerder in mesohaliene waters.
 Het zijn planktondieren. Ze leven vooral in stilstaande waters
 tussen waterplanten in de nabijheid van de oever of op de bodem.

INSECTA : Collembola *Isotoma viridis* Bourlet (3)
Ephemeroptera *Caenis macsura* Stephens (3)
 Algemeen zijn er zeer weinig gegevens in verband met deze groep over
 het te verdragen chloorgehalte. Alleen over *Caenis robusta* zijn de
 meeste gegevens bekend.
 Ze kunnen leven in ologohaliene waters, wat hier proefondervindelijk
 bewezen werd.
Odonata *Coenagrion pulchella* Van der Linden (3)
 Sommige larven verdragen tamelijk goed een ontwikkeling in tamelijk
 brak water.
 Er werden zes soorten gevonden in ongeveer dezelfde levensomstandig-
 heden. Hieronder bevindt zich *Coenagrion pulchellum*.
Heteroptera *Sigara striata* L. (3)
 Het is een eurohaliene groep. Deze soort komt vooral voor in stromend
 water, dus, speciaal aangepast aan beken.
 Hij is te vinden op de bodem tussen de planten.
 Hij komt algemeen weinig voor.
Coleoptera *Hybius fenestratus* Fabricius (3)
Hydrophilus caraboides L. (3)
 Ook dit is een eurohaliene groep.
Hydrophilus caraboides L. voedt zich met planten en is een zeer grote
 inlandse soort.

De cijfers, achteraan de soort, hier tussen haakjes geplaatst, verwijzen naar
 het milieu, waarin de dieren normaal voorkomen.
 De verschillende milieu's worden thans besproken.
 Een algemene opmerking is dat er weinig diersoorten voorkomen.
 Komt dit misschien door een te grote vervuiling ?

- (2) Eurohaliene organismen : Ze migreren van zeewater naar mesohalien water.
 Hier is er slechts één soort.
 MOLLUSCA *Potamopyrgus jenkinsi* Smith
 Men vindt ze vooral in Doel
- (3) Eurohaliene organismen : Ze migreren van zoet water naar mesohalien water.
 Ze komen hier zeer veel voor : 28 soorten.
 MOLLUSCA *Physa acuta* Draparnaud
Anisus planalis L.
Limnea orata Draparnaud
 BRANCHIOPODA *Alona rectangula* G.O.Sars
Ceriodaphnia pulchella Sars
Pleuroxus aduncus Sirina
Chydorus sphaerius O.F.Müller
Sinocephalus vetulus O.F.Müller
 OSTRACODA *Condonia candida* O.F.Müller
Cypria Ophthalmica Jurina

COPEPODA Cyclopoïda Acanthocyclops robustus G.O.Sars
Cyclops vicinus Ulelianine
Eurycyclops serrulatus Fisher
Megacyclops viridis Jurine
Mesocyclops lenckart Claus
Harpactiloïda Canthocamptus staphylinus Jurine

INSECTA Gellenbola Isotoma viridis Bourlet
Ephemeroptera Caenis macrura Stephens
Odonata Caenagrion pulchellum Van der Linden
Heteroptera Sigara striata L.
Coleoptera Hybrius fenestratus Fabricius
Hydrophilus caraboides L.

Het zijn algemeen voorkomende dieren, dus in de meeste kreken.

- (4) Stenohaliene organismen : Ze duiden zoet water aan: vooral de kreken langs de Schelde zijn rijk aan zulke organismen.

Hier komen er negen soorten voor.

ANNELIDA Helobdella stagnalis L.
Hemicleipsis marginata O.F.Müller
MOLLUSCA Physa fontinalis L.
Anisus laevis Alder
Anisus vortex L.
BRANCHIOPODA Graptoleberis testudinaria Fisher
Scapholeberis micronata O.F.Müller
COPEPODA Cyclopoïda Thermocyclops crassus Fisher
INSECTA Ephemeroptera Caenis macrura Stephens

- (6) Stenohaliene organismen : Vooral uit zoet water.

Uitzonderlijk werden er hier gevonden in lichte brakke waters.

MOLLUSCA Bithynia leachi Sheppard

- (Synthèse uit : Etude faunistique et écologique sur les criques de la Flandre Orientale et le long de l'Escaut. Considérations sur leur chimie, leur faune planktonique, entomologique et malacologique et discussion de leur état biologique actuel. par H.J. Dumont et H. Gysels (Gand) ,
Laboratorium voor Dierkunde-Systematiek R.U.G.)

c. De avifauna

In het kader van de kreekgebieden in het noordelijk deel van Oost-Vlaanderen en de grensstreek met Zeeland biedt de Grote Geule een zeer interessante avifauna. Deze neemt in belangrijkheid nog toe gezien de industriële uitbreiding in de Scheldepolders, waardoor de vogels hun toevlucht zoeken in het enige in de streek nog bestaande kreekgebied.

Naast zeer algemene watervogels treffen we er de steeds meer zeldzaam wordende typen van rietkragen aan. Niet alleen watervogels, doch ook bewoners van weide-, slikke- en schorre- ; ja zelfs van heide- en vochtige broekbiotopen worden er waargenomen.

Broedvogels (zie : bijlage III)

Afgezien van een deel der rietzone, dat door vissershuisjes verstoord wordt, is het ganse gebied der Grote Geule (ongeveer 90 ha.) een belangrijke zone voor diverse water-, moeras- en weidevogels.

Een steeds meer zeldzaam wordende broedvogel (als gevolg van de waterverontreiniging en de inkrimping der biotopen) is de fuut ; waarvan er in 1971 nog een 9-tal exemplaren waargenomen werden, welke 2 soorten vertegenwoordigen , nl. de fuut en de roodhalsfuut.

Van de eerste soort kwamen 2 paar tot broeden met respectievelijk 2 x 4 eieren waarvan 6 uitgevlogen jongen.

Vermits de futen duikers zijn eisen ze een open wateroppervlak met een gemiddelde diepte van 1 meter. Ondanks het zeer sterke verlandingsproces voldoet het kreekgebied nog aan deze eisen.

Met zekerheid kan gezegd worden dat er gedurende de zomer van 1971 nog een tweetal broedgevallen waren van de uiterst zeldzaam geworden roerdomp.

Omwille van zijn zeer schuwe levenswijze is deze moerasvogel zeer moeilijk waar te nemen, laat staan te benaderen. Van een directe waarneming der broedgevallen werd dan ook afgezien.

Een lid van dezelfde familie is het wouwaapje dat meerdere malen waargenomen werd doch waarvan niet met zekerheid kan gezegd worden of er een broedgeval was.

Tot de meer algemene soorten behoren de meerkoet en de waterhoen waarvan in 1971 een 15-tal broedsels waargenomen werden. Deze laatste 2 soorten breiden zich nog steeds uit.

Als vertegenwoordigers van de eendachtigen broedden er enkele tientallen wilde eenden ; naast een gering aantal zomertalingen.

De laatste jaren werden er ook enkele broedpogingen ondernomen door de bergeend doch zonder succes. Dit laatste wordt toegeschreven aan de beweiding van een gedeelte der beide oevers.

Tot de typische zangvogels van moeras- en broekvegetatie behoren de grote en de kleine karekiet. Laatstgenoemde domineert in aantal.

Ook de rietgors en de rietzanger zijn regelmatige broedgasten, zij het wel in mindere mate.

Een aantal vogelsoorten vindt zijn broedgelegenheid in de omliggende weiden. Het vermelden waard is de Kievit waarvan het aantal broedgevallen enkele tientallen bedraagt.

Minder talrijk doch jaarlijks vertegenwoordigd is de veldleeuwerik.

Enkele begroeiingen, bestaande uit Canadese populierformaties bieden nestgelegenheid aan de grote bonte specht, de Vlaamse gaai , de ekster , de kraai en de wielewaal.

Door het verdwijnen van de waterwilg als typische oevervegetatie doet het steenuiltje zich dan ook als zeldzame broedvogel voor : 3 broedgevallen in 1971.

De meeste van deze broedvogels worden de laatste tijd fel bedreigd door de uitbreiding van woonwijken der gemeente Kieldrecht, waarvan de afstand tot de Grote Geule slechts 50 meter bedraagt.

In verband met hogergenoemde broedvogels zal deze rustverstoring zich in de nabije toekomst zeker doen gelden als negatieve faktor.

Doortrekkers en wintergasten: (zie bijlage III)

Als pleisterplaats is de Grote Geule vooral van belang voor water- en moerasvogels. Zeer merkwaardig is wel het groot aantal blauwe reigers dat op het kreekgebied een rijke voedselbron vindt. Op 7 juli 1971 werd een maximaal aantal van 31 exemplaren aangestipt.

Tot de meer regelmatige trekkers behoren de eendachtigen waarvan er jaarlijks een tiental soorten het open water van het kreekgebied komen opzoeken.

o.a. zomertaling , kuifeend , pijlstaart , sloneend , tafeleend , smient , krooneend , wintertaling , en de grote zaagbek.

Zeldzaam is de knobbelzwaan. Daarentegen is de grauwe gans er meer op doortrek te zien, terwijl de rietgans en de kolgans slechts sporadisch worden waargenomen.

Gezien de zeer sterke verlanding (ontstaan van ondiepten) en het bestaan van enkele slikke-stroken zijn de steltlopers er eveneens goed vertegenwoordigd.

Een ideale pleisterplaats blijkt het dan ook te zijn voor :

- de kievit , de wulp , de kemphaan , de tureluur , de grutte
- de groenpootruiter , de steltkluut , de kleine plevier en het bokje.

Sporadisch kan men er de kluut , de bonte strandloper , de zwarte stern , het visdiefje en de kokmeeuw waarnemen.

Enkele zeer zeldzame gasten zijn : - de scholekster , de watersnip , de gouden zilverplevier , de bontbekplevier en het poreleinhoen.

Gedurende de zomermaanden zijn de rietkragen ideale voedselbronnen voor de huis- en boerenzwaluwen. Eveneens de witte en gele kwikstaarten komen er zich aan de insekten te goed doen.

Het riet dient dan ook als slaapplek voor grote groepen zwaluwen.

Een groot aantal zangvogels houdt zich op in de nabijheid van de Grote Geule. Tot de regelmatige bezoekers behoren :

- de merel , de zanglijster , de grote lijster , de koperwiek
- de roodborst , de zwartkop , de grasmus , de tjif-tjaf ,
- de tuinfluiter , de kneu , de barsijs , de vink , de rietgans , het boomkruipertje en het winterkoninkje.

De gekraagde roodstaart , de bosrietzanger , de graspieper , de pestvogel en de kruisbek dienen eerder als toevallige gasten beschouwd te worden.

Gezien de enorm snelle achteruitgang van de proovogelstand (oorzaken : jacht , vogelvangst , sinsekticiden) , doen zich in het kreekgebied slechts sporadische waarnemingen voor van de torenvalk , de steenuil , de kerkuil , de buizerd en de bruine kiekendief .

Als uiterst zeldzame gasten dienen de parelduiker , de waterral , de kleine zilverreiger , de velduil en het baardmannetje vermeld te worden.

Deze gegevens zijn resultaten van waarnemingen die verricht werden gedurende de jaren 1967 , 1968 , 1969 , 1970 en de zomer van 1971.

Algemene beschouwingen

Ornithologisch gezien blijkt de Grote Geule met haar verschillende biotopen van uitzonderlijk belang te zijn.

Een zulke verscheidenheid aan biotopen op een zo kleine oppervlakte biedt zeer interessante waarnemingen.

Duidelijk accentueert zich de verscheidenheid in de vogelwereld op en rondom de Grote Geule, hetgeen er op wijst dat er hier nog een aantal factoren aanwezig zijn welke een positieve invloed uitoefenen op de aanwezige vogelsoorten. Vooral de voedselrijkdom en de beschutting zijn hier doorslaggevend; terwijl de rust welke onontbeerlijk is voor vele soorten de laatste tijd sterk achteruitgaat.

In een tijd waarin de problemen van natuurbescherming en leefmilieu "in" zijn, is ook de pedagogische waarde van groot belang.

Scholen, jeugdgroeperingen, culturele groepering en ornithologische verenigingen bezoeken regelmatig het gebied rondom de Grote Geule.

Belang van de Kreek van Kieldrecht voor het Natuurbehoud

De kreek behoort tot het weinig verlande type met zeer veel open water.
Van dit type bestaan er nog een aantal te St.-Jan-in-Erimo.
Botanisch gezien is de kreek van Kieldrecht arm.
Ornithologisch en hydrobiologisch is ze veel rijker.
Opdat ze haar belang zou kunnen behouden is rust een eerste vereiste.
Het uitbouwen van een actief recreatiecentrum op en aan de boord van kreken
is vanuit deze optiek dan ook volledig af te raden.
Passieve recreatie (wandelpaden) en hengelen (in BEPERKTE mate en op vooraf
WELBEPAAALDE plaatsen) vormen geen hinderpaal.
Bij voorkeur gebeuren deze activiteiten langs de zijde waar zich thans land-
schapstorende vissershoudswaals bevinden.

IV Voorstellen

---

1. Installatie van een waterzuiveringsstation

De voornaamste verontreinigingsbronnen van de kreek van Kieldrecht zijn de huishoudelijke afval en de waterbezoedeling voortkomende van verontreinigd grondwater, verontreiniging veroorzaakt door het gebruik van pesticiden en scheikundige meststoffen.

Voeg daarbij de waterverontreiniging die voortkomt van de luchtbezoedeling (bv. de loodbevattende uitlaatgassen van ontploffingsmotoren , om maar één te noemen van de zovele) .

Ten laatste moeten we ook nog rekening houden met het strooizout (calcium- of natriumchloride) , dat via waterlopen en/of het grondwater in de kreek terecht komt. Dit strooizout kan zelfs vissterfte veroorzaken.

In de toekomst zal de verontreiniging uit oorzaak van de luchtverontreiniging door de nabijheid op minder dan 1 km van een reuzegroot industrieterrein sterk toenemen. Verder valt veel te vrezen van de nabijheid van het Baalhoekkanaal en van de dokken.

Immers, het water komt van Baalhoek en, als er geen gepaste voorzorgsmaatregelen zullen getroffen worden bij de bouw van de sluizen, zal het zoute water binnenstromen, hetgeen de verzilting van het grondwater en onrechtstreeks van de kreek veroorzaken.

Het tegengaan van deze beide verontreinigingsbronnen dient aan de oorsprong te gebeuren. De plaatselijke bevolking en het gemeentebestuur van Kieldrecht kan alleen al haar invloed - en natuurlijk ook haar electorale invloed - gebruiken om de best mogelijke oplossing af te dwingen.

Waar wel onmiddellijk en rechtstreeks iets tegen te doen is , is de waterverontreiniging veroorzaakt door huishoudelijke afval (bv. detergenjten) en meststoffen. Het zou volstaan alle grachten en beken, die in de kreek uitmonden, samen te laten lopen en daar een waterzuiveringsstation te bouwen. Het spreekt van zelfs dat de lasten ervan niet alleen door Kieldrecht kan gedragen worden. Ook de gemeenten St.-Gillis , Verrebroek en Meerdonk, die in de kreek lozen , moeten mee betalen. Bovendien bestaat er een subsidieregeling vanwege het Ministerie van Volksgezondheid.

Men moet niet geloven dat het water van de kreek verder altijd alles zal blijven verdragen. Integendeel. Het zelfreinigend vermogen van de kreek is zeker beperkt. Als er niets gedaan wordt zal binnen goed afzienbare tijd vissterfte het eerste gevolg zijn.

Daarna, en ook al terzelfdertijd, zal de speciale flora en fauna verdwijnen en de buitengewone kreek van Kieldrecht zal weldra tot het verleden behoren. Wachten tot alles is geschied is niet alleen onverantwoord , het is ook dom, want hoe langer men wacht, hoe moeilijker het wordt om alles weer in orde te brengen. Besturen is toch vooruitzien !

2. Het ontwerpen van een stille recreatie (kaart 2 en 3)

- aanleggen van wandelpaden op beide oevers van de kreek , dit met een aangepaste begroeiing en plaatselijke rust- en waarnemingshoekjes.
- aanleggen van enkele steigers voor vissers ; bvb. langs de oevers van de kleine Weel , welke een verdere verbreding der Kreek is.
Deze vorm van stille recreatie dient dan ook voor iedereen opengesteld te worden.
- natuurwandelingen in het gebied mogelijk maken onder leiding van een conservator of een daartoe gemachtigd persoon.
- verbod van reiniging van sproeimachines in het kreekgebied en omliggende treksloten.
- verbod van afval te storten in de omgeving van de Kreek.
- het aanbrengen van een gepaste oevervegetatie langs de kant van de woonwijk waardoor de rustverstoring sterk verminderd zou worden.
- het stopzetten der beweiding langs beide oevers.
- het totaal ontsluiten der Grote Geule voor vissershuisjes zodat de rietkraag zich kan herstellen.
- bouwverbod tot op 300 m. ten zuiden en 300 m. ten noorden.

3. Beheer van het gebied

Het gebied in beheer geven aan een daartoe door de staat erkende vereniging (bvb. Natuur- en Stedschoon , De Wielewaal , De Belgische natuur- en Vogelreservaten) , zodat op biologisch gebied het domein van zeer nabij gevolgd kan worden en eventuele abnormaliteiten kunnen voorkomen worden.

Bijlage I : Brief van 22.10.71 vanwege adjunct kabinetschef
j. Demoen , Ministerie van Openbare Werken
gericht aan de Heer H.David , Koninklijke Vere-
niging voor Natuur- en Stedschoon.

Betreft : Kreek te Kioldrecht

In verband met het integraal behoud van de Grote
Geul of Kreek te Kioldrecht, kan ik U na onderzoek het volgende
mededelen.

Opv7 oktober jl. is een vergadering doorgestaan
te Kioldrecht naar aanleiding van de tweede consultatieverga-
dering in verband met het gewestplan.

Het besluit van die vergadering aangaande de Grote
Kreek en omgeving wijst erop dat de vroeger afgebakende bouw-
perimeter, zoals die voorkomt op het gedrukt gewestplan, aan
de zuidzijde van de bouwkom volledig behouden blijft.
De Grote Kreek en de omgeving ervan blijft als een groene zone
in functie van passieve recreatie volledig beschermd.

In de toekomst mag dus enkel de mogelijkheid ge-
schapen worden tot het beter toegankelijk maken van de kreek en
haar omgeving, door middel van eenvoudig, volledig in het land-
schap geïntegreerde wegenis voor wandelaars en fietsers , met
uitsluiting van gemotoriseerd verkeer.

8. Motie Davidsfonds : Vervuiling Kreek

De Raad ,

Gelet op de door het Davidsfonds, afd. Kioldrecht, ingediende motie dd° 23.5.71, waarbij de Gemeenteraad verzocht wordt initiatieven te nemen en voorstellen te doen tot het ongerepte behoud van "de Kreek" als kern van de geplande recreatiezone voor onze gemeente.

Overwegende dat de vervuiling van de Kreek in onrustwekkende mate toeneemt zodat het zelfreinigend vermogen der kreekwateren onvoldoende en zelfs onmogelijk wordt gemaakt,

Gezien er door verschillende Instanties, o.m. De Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon, en door het A.B.L.L.O. geijverd wordt om het Kreekgebied ongeschonden te bewaren omwille van zijn natuurwaarde, zijn landschappelijke waarde en zijn bestand aan fauna en flora ,

Gehoord de nadere toelichtingen door het College ,

Om de vrijwaring van het gezond leefmilieu " Het Kreekgebied " te verzekeren is de Raad eenparig van mening dat :

1. aan de betrokken bedrijven die door hun afvalstoffen, via de rioleringen, de Kreekwateren bevuilden wordt een schrijven gericht met verzoek afdoende maatregelen te nemen tot het opvangen en ophouden van deze afvalprodukten , als vervuilde olie , mazout, detergentenmiddelen enz.
2. er zal een aangepast rioleringsplan opgemaakt worden ter aanvulling van het bestaande algemeen rioleringsplan.
3. bij het opmaken van dit aangepast rioleringsplan zal de mogelijkheid onderzocht worden, zowel technisch als financieel , tot het oprichten van een zuiveringsstation voor afvalwateren.
4. bij elke bouwvergunning zal erop gewezen worden dat een voldoening gevende septische put zal ingebouwd worden in de afvoerleiding naar de openbare riolering.
5. er zal contact worden opgenomen met de hogervermelde Instanties die zich beijveren voor het behoud van ons leefmilieu , teneinde in gezamenlijk overleg maatregelen voor te stellen of te vragen aan de Ministeriële Diensten die uiteindelijk verantwoordelijk blijven voor de leefbaarheid van onze gemeente.

Bijlage III : Voornaamste broedvogels en doortrekkers

Broedvogels :

- fuut : jaarlijks 3 tot 4 koppels
- roerdomp : tot 1967 : 3 tot 5 koppels
in 1968 en 1969 : 3 koppels
in 1970 en 1971 : 2 koppels
- wouwaapje : waarschijnlijk 1 broedgeval in 1971
- meerkoet : vrij talrijk
- waterhoen : vrij talrijk
- wilde eend : talrijke broedvogel : 15-26 paren
- zomertaling : 3 tot 5 paren in 1971
- grote karekiet : jaarlijks 2 tot 3 koppels
- kleine karekiet : vrij talrijk : 5 tot 10 paar in 1968, 1969 , 1970
- rietgans : 6 paar in 1970
5 paar in 1971
- rietgors : jaarlijks 3 tot 5 koppels
- kievit : 15 tot 25 paren in de aanpalende weiden
- veldleeuwerik : 5 tot 10 koppels in de aanpalende velden
- grote bonte specht : 2 paar in 1971
- Vlaamse gaai : 3 koppels in 1971
- Ekster : 3 tot 5 paar in 1971
- koekoek : 2 jongen, elk in een nest van een karekiet
- wielewaal : 2 koppels in 1971
- steenuiltje : 2 broedgevallen in 1971 (in knotwilgen)

Doortrekkers :

- blauwe reiger : gedurende gans het jaar talrijk
- zomertaling : vooral in het voorjaar
- kuifeend : vrij regelmatig in het voorjaar
- pijlstaart : najaar + voorjaar (vrij regelmatige gast)
- slobbeend : waarnemingen in 1968, 69 en 70
- smient : regelmatige gast
- krooneend : matige waarnemingen : 3 tot 5 exemplaren
- grote zaagbek : regelmatige gast : 1 tot 5 exemplaren
- wintertaling : Regelmatige doortrekker in het najaar en voorjaar
10 tot 20 exemplaren
- knobbelzwaan : 1969 : 3 exemplaren
1970 : 2 exemplaren
- grauwe gans : 1969 : 11 exemplaren
1970 : 13 exemplaren
- kolgans : 1969 : 2 exemplaren
1970 : 3 exemplaren
- kievit : een regelmatige wintergast : tot 35 in aantal
- wulp : jaarlijks enkele waarnemingen : tot 3 exemplaren
- kemphaan : jaarlijkse voorjaarsgast : tot 7 ex.
- tureluur : regelmatige zomergast : in 1970: 7 ex.
- grutto : diverse waarnemingen op het zandige oevergedeelte
in 1971 : 11 ex.
- steltkluut : zeldzame waarnemingen
- kleine plevier : 5 waarnemingen in 1970
- kluut : jaarlijks enkele waarnemingen
- bonte strandloper : zeldzame dwaalgast

- bokje : regelmatige gast
- visdiefje : regelmatige gast (tot 6 ex. in 1970)
- zwarte stern : eerder zeldzame gast
- kokmeeuw : dagelijks waarnemingen
soms in grote groepen (40 tot 70 ex.)
- scholekster : zeldzame dwaalgast, afkomstig uit Het Verdrongen
Land van Saegtinge , 2 ex. in 1970
- watersnip : regelmatig waarnemingen tot 1968
in 1969 : 1 ex.
- goudplevier : 3 waarnemingen in 1970
- zilverplevier : 5 waarnemingen in 1970
- bontbekplevier : 2 waarnemingen in 1970
- steenloper : dwaalgast : 2 waarnemingen in 1970
- porceleinhoen : uiterst zeldzame waarneming
2 ex. in 1970
- huiszwaluw : jaarlijkse aanwezigheid in grote groepen
- boerenzwaluw : idem
- witte kwikstaart : 6 exemplaren in 1970
- gele kwikstaart : eerder zeldzame gast : 2 waarnemingen in 1970
- merel : neemt in aantal toe (boomgaardbezoeker)
- kramsvogel : 27 waarnemingen in 1970
- koperwiek : 7 waarnemingen in 1970
- zanglijster : matige waarnemingen in 1970
- grote lijster : 9 waarnemingen in 1970
- roodborst : regelmatige gast
- zwartkoprietzanger : zeldzame bezoeker : 2 gasten in 1970
- tjif-tjaf : jaarlijks enkele waarnemingen
- tuinfluiter : 2 waarnemingen in 1970
- kneu : 15 waarnemingen in 1970
- barmsijs : waarnemingen in omliggende boomgaarden
- vink : gestadige aanwezigheid (boomgaarden)
- distelvink : matige waarnemingen in 1970 : 3 exemplaren
- sijsje : enkele waarnemingen in 1970
- goudvink : zeer zeldzame verschijning : 1 ex. in 1970
- boomkruipertje : jaarlijks enkele koppeltjes
- gekraagde roodstaart : 1971 : 1 waarneming
- bosrietzanger : sporadische verschijning
- pestvogel : zeldzame verschijning : 3 ex. in 1971
- graspieper : enkele waarnemingen in 1970 en 1971
- kruisbek : eerder een zeldzame verschijning
- parelduiker : 1 exemplaar in 1969
- waterral : 1 koppeltje in 1969 en 1970
- kleine zilverreiger : 1 waarneming in 1970
- velduil : 1 waarneming in 1970 en 1971
- baardmanneling : 1971 : 1 paartje
- ijsvogel : wintergast 1 tot 3 ex.
- bruine kiekendief : in de zomer van 1971 : 3 ex.
- dodaars : 1969 : 3 waarnemingen
1970 : 5 waarnemingen
- bergeend : voor het eerst waargenomen in 1969 : 3 ex.
in 1970 : 6 exemplaren
- buizerd : 1 paartje, jagend in de omgeving
in de zomer van 1971 werd het mannetje afgeschoten
teruggevonden in een weide.
- torenvalk : jaarlijkse waarnemingen
1 tot 2 koppeltjes in de omgeving
- fitis : 7 waarnemingen in 1971
- staartmees : 9 waarnemingen in 1971

- koolmeesjes : jaarlijkse aanwezigheid van een 10-tal koppels
- pimpelmeesjes : 2 paartjes in 1971
- spreeuw : grote groepen in de aanpalende weiden
- draaihal : 2 ex. in 1971
- fazant : meerdere koppels in de aanpalende velden
- patrijzen : idem.
- bosduif : 7 koppels in 1970
- tortelduif : 3 koppels in 1970
- turkse tortel : 2 paartjes in 1971
